

Ter Beek

de NAVO is nog niet afgerond — is dus ook nog niet bekend, hoeveel materieel Nederland zal vernietigen.

Nu heeft mevrouw Tiesinga gevraagd naar de methode van vernietiging en zij heeft er de nadruk op gelegd, dat vernietiging op een milieuvriendelijke wijze zou moeten geschieden. Ik denk dat ik haar kan geruststellen; de vernietigingsmethode die Nederland heeft gekozen, is versnijden. Dat is een methode die onder controle gehouden kan worden, in tegenstelling tot bijvoorbeeld vernietiging door middel van explosies. Ik durf dus te zeggen dat de gekozen methode zowel milieuvriendelijk als efficiënt is. Ook hierbij geldt dat zolang de omvang van de overdracht van materieel nog onbekend is, de totale kosten van vernietiging nog niet berekend kunnen worden. Maar om toch een indruk te geven: de kosten van het versnijden van een tank worden geschat op f 40.000. Over de prijzen van vernietiging van pantservoertuigen en artilleriestukken is op dit moment nog niets te zeggen, want door de variëteit van typen zullen de kosten per stuk nogal uiteenlopen. Het gaat namelijk om mortieren uit de jaren vijftig en om moderner materieel.

De heer **Tummers** (PvdA): Voorzitter, met het versnijden is het proces van vernietiging natuurlijk nog niet afgelopen, dus dan is er ook nog geen oordeel te vellen over het milieuvriendelijke karakter ervan. Wat gebeurt er na het versnijden?

Minister **Ter Beek**: Na het versnijden zullen de stukken bijeengeraapt worden en ze zullen zo mogelijk voor recycling geschikt worden gemaakt. De heer Tummers moet niet denken dat wij daarna een hoop schroot op een stille plek dumpen, dat is duidelijk niet de bedoeling.

Mijnheer de voorzitter! Tot slot nog een opmerking over de verificatie; collega Van den Broek heeft daar ook al een paar opmerkingen over gemaakt. Het fijnmazige verificatieregime lijkt te duiden op een groot wantrouwen tussen de verdragspartijen, maar het is niet louter een middel tot controle op de naleving van gemaakte afspraken, het vormt tevens een bijdrage aan de openheid, de helderheid in de militaire verhoudingen tussen de betrokken landen. Als zodanig fungeert het CSE-verdrag ook als een vertrouwenwekken-

de maatregel, die het risico van een militaire confrontatie verkleint.

□

De heer **Van der Werff** (VVD): Voorzitter! Bijzondere dank voor de uitvoerige beantwoording.

Ik ben het er volstrekt mee eens dat verificatie de onderlinge verstandhouding zeer positief kan beïnvloeden, zoals het sluiten van een dergelijk verdrag natuurlijk op zichzelf al een band aanbrengt die daarvoor nog niet bestond. In eerste aanleg heb ik hierover een vraag gesteld. Als je verificatie pleegt via inspectie te land of via "Open Skies", waarbij overigens over het overvliegrecht, de reikwijdte en de frequentie niet altijd even gemakkelijk overeenstemming te bereiken is, dan zullen de verkregen gegevens in mijn opinie in een gezamenlijke databank moeten worden opgenomen, omdat anders niemand iets kan beoordelen. Men kan bepaalde zaken immers alleen beoordelen als ze bijeengebracht zijn. Hoe zal dat worden gedaan? Wie kanaliseert dat? Zal het gaan om een voor alle staten toegankelijke databank? Is het een bank waar een ieder naar wens uit kan putten en kan men ook zelf conclusies uit zijn bevindingen trekken? Of heeft de depositaris de verantwoordelijkheid daarvoor? Dat was mijn vraag in eerste aanleg.

De minister van Defensie heeft gezegd dat het over te dragen materieel grotendeels goed bruikbaar materieel in gebruik betreft. Zelfs daarbij wordt mijns inziens nog wel eens gekannibaliseerd, een uitdrukking die ik wel vaker gebruikt heb. Dus zeker bij bijvoorbeeld de Leo 1's worden van tijd tot tijd onderdelen uitgewisseld. Terecht heeft de minister gezegd dat dit materieel voor een deel toch nog bruikbaar gemaakt moet worden.

Bij een andere gelegenheid ga ik nader in op onder andere bewapende heli's.

Het zal wel duidelijk zijn dat de atlanticus Van den Broek een gewillig oor vindt bij de VVD voor het nieuwe argument dat hij heeft ingebracht. Dit is dat de NAVO gezien wordt als basis voor stabiliteit in Oost-Europa, ook voor de toekomst. Dit is ook wat onze houding betreft, bepalend voor andere voorstellen, gedaan in verschillend verband, zoals de WEU.

□

Minister **Van den Broek**: Voorzitter! Mijn excuses aan het adres van de heer Van der Werff voor het feit dat ik in eerste termijn vergeten ben in te gaan op zijn meer specifieke vragen over verificatie. Tijdens de ronde van verkennende besprekingen in september over "Open Skies" is de Sovjet-Unie akkoord gegaan met de uitwisseling van de grove data, de raw data, dus in ruwe vorm, in plaats van de processed data. Daarbij is het de bedoeling dat de inspecterende staat het gemaakte materiaal over de inspectie in onbewerkte vorm ter beschikking stelt aan de ontvangende, de overvlogen staat.

Er zijn geen nadere afspraken gemaakt over uitwisseling tussen de diverse verdragspartijen. Maar als het om de NAVO-bondgenoten gaat, zal er ongetwijfeld sprake zijn van uitwisseling van gegevens. Het is allereerst van belang dat degene die de inspectie uitvoert, zijn bevindingen ook aan de geïnspecteerde ter beschikking stelt. Dat karakteriseert iets de inhoud van het verdrag en de basis waarop wordt geïnspecteerd.

De beraadslaging wordt gesloten.

De wetsvoorstellen worden zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de studiefinanciering in verband met de ziektekostenverzekering (Heroriëntering studiefinanciering VI) (22220).**

De beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan mevrouw Soetenhorst-de Savornin Lohman, die haar maidenspeech zal uitspreken.

□

Mevrouw **Soetenhorst-de Savornin Lohman** (D66): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren. Het is voor mij een bijzonder groot genoegen om voor het eerst in deze functie met deze minister te mogen debatteren. Aan de periode dat wij collega's waren op het CPB heb ik goede herinneringen behouden.

Doordat dit wetsvoorstel door de

Tweede Kamer kamerbreed is aanvaard en ook in dit huis nog nauwelijks kritiek heeft ondervonden, zal men wellicht denken, dat dit voor mij de reden is om deze gebeurtenis aan te grijpen voor mijn maiden-speech. Maar zo simpel ligt het niet. Niets is minder waar. Ik heb in het voorlopig verslag een aantal bezwaren naar voren gebracht en deze bezwaren worden gedeeld door mijn fractiegenoten.

Wellicht denkt u, mijnheer de minister, dat het de ijver van de beginner is die aanzet tot kritiek. Dat moge zo zijn, mijnheer de voorzitter, maar een frisse blik kan de spelers van een ondoorzichtig spel dwingen om zich eens af te vragen waar zij mee bezig zijn. Dat geldt te meer nu dit spel zich niet op een hoekje van het veld afspeelt. Niet alleen de commissieleden van wetenschapsbeleid nemen hieraan deel, maar het omvat ook het terrein van volksgezondheid, economische zaken, financiën en defensie. Kortom, de hele bandbreedte van het regeringsbeleid. U bent een moedig man, dat u dit in uw eentje durft te verdedigen. Des te meer reden om precies te kijken waar het om gaat. Is het toeval, dat mijn collega Veling en ik kritische kanttekeningen hebben geplaatst, terwijl wij beide zitting hebben in de commissie gezondheidszorg?

Maar goed, het betreft de uitwerking van de belofte uit het regeerakkoord om tot een collectieve ziekteverzekering voor studenten te komen, passend in het stelsel van de wijziging van de gezondheidszorg. Dit doel nu wordt niet door deze regeling bereikt. Voor verschillende groepen studenten blijven verschillende regelingen gelden. Alleen de groep WSF-studenten die particulier verzekerd zijn, krijgen de mogelijkheid om zich tegen een jaarlijks vast te stellen relatief lage premie te verzekeren. De WSF-studenten met een aanvullende financiering krijgen daarvoor compensatie in de basisbeurs. In feite is dit wetsvoorstel het gevolg van ingrepen in de gezondheidszorg, waardoor u als minister van Onderwijs telkens voor onaangename verrassingen komt te staan. De omslagpremie op grond van de WTZ was in 1990 nog f 75 maar in 1992 al f 400. De MOOZ-omslag bedraagt thans f 40,80 en de nominale premie AWBZ bedraagt f 108. Dat maakt het ziektekostengedeelte uit de studiebeurs steeds duurder. De minister

wordt door dit wetsvoorstel daarvan bevrijd.

Maar wat staat daar tegenover? Alle studenten kunnen zich nu voor een vast bedrag per jaar – f 700 – verzekeren bij particuliere verzekeraars, die hen moeten accepteren. Op dit moment kan een student zich zelfs voor een bedrag van f 500 met een zeker eigen risico op deze markt bewegen. Maar dat zal niet meer lukken met de genoemde omslagpremies. Deze omslagen moeten particulier verzekerden betalen uit solidariteit met vooral oudere medeburgers. Het bedrag dat na aftrek overblijft, is te weinig voor een kostendekkende verzekering, zelfs voor een doorgaans gezonde groep. Als de verzekeraars het niet redden – want de premies stijgen maar – mag er weer een omslag plaatsvinden. Daarvoor wordt de WTZ opengebroken voor studenten en de eventueel te heffen omslag zal door de particulier verzekerde betaald moeten worden. Er is nog net bedacht dat de studenten zelf daarvan weer uitgezonderd worden.

Dus wat gebeurt er nu? Laat ik het in een parabel vatten. Een land kent twee bronnen; één bron van sterke schouders en een bron van de zwakke schouders (de fondsverzekerden). Maar bij de bron van de sterke schouders (de particulier verzekerden) zijn ook zwakke schouders (de studenten) aangesloten. Zij hebben maar één emmertje water nodig en daarom kan dat makkelijk. Nu besluiten de bronbeheerders echter dat de sterke schouders een emmertje water extra moeten scheppen, bestemd voor de andere bron. Logisch zou zijn, de zwakke schouders onder die sterke schouders nu ook naar die andere bron te verwijzen. In plaats daarvan worden zij echter verplicht, ook een extra emmertje te scheppen. Dat lukt niet en zij hollen nu naar hun ruif O en W. Daar zegt de ruifbeheerder: ik zal een aantal van jullie (die ik toch al help) helpen en een stukje van het extra emmertje vullen. De rest moet je maar vragen bij de sterke schouders, dus schep maar uit die bron. Overigens zijn wij bezig die twee bronnen samen te voegen en hoe het er dan uit gaat zien, dat weten wij nog niet precies.

Mijnheer de minister! Gesteld voor de opgave, het voorstel zo eenvoudig mogelijk weer te geven, had ik de keuze tussen het marktmodel of de parabel uit de sfeer van de Bijbel. Ik

had liever een sociaal-democratisch model in dit debat gebruikt, dat kon ik echter niet vinden. Dat is echter meer de zorg van de minister dan de onze. Onze zorg betreft het signaleren van een sluipend proces dat het wetgevingsinstrument ondoorzichtig maakt. Laat ik vooropstellen, dat wij het eens zijn met de uitkomst. Wij vinden het goed dat er een betaalbare verzekering komt voor de studenten. Wij hebben echter ernstige bezwaren tegen de manier waarop dit gepresenteerd is. Er is een haastige behandeling geweest in de Tweede Kamer. Daarover is ook flink geklaagd. De ambtelijke voorbereiding daarentegen heeft enkele jaren in beslag genomen. Dat heeft echter niet geresulteerd in een heldere memorie van toelichting. Wij zagen ons derhalve genoodzaakt, de minister nog eens te vragen wat nu eigenlijk de doelstellingen waren. Er waren er namelijk zoveel opgevoerd. Het blijkt dat die vraag nog niet zo gek was. De minister verwijst in zijn antwoord naar het nader voorlopig verslag uitgebracht aan de Tweede Kamer. Wat staat daar te lezen? Juist, het zijn vooral budgettaire redenen geweest die tot dit voorstel noopten. In de memorie van toelichting wordt vooral geschermd met het aantal onverzekerde studenten dat volgens signalen onrustbarend zou toenemen. Om hoeveel studenten gaat het nu, zo hebben wij gevraagd. Het antwoord van de minister was, dat wij dit kunnen lezen in de Maandstatistiek gezondheidszorg nr. 9/10. In die statistiek wordt echter gezegd, dat harde kwantitatieve gegevens ontbreken. Onze vraag was echter: hoe groot is het aantal studenten met zwaar medische risico's dat zich niet verzekert en waarvoor de onwaarschijnlijk hoge premie van f 2024, exclusief de omslagen, in de memorie van toelichting wordt vermeld. Als wij het goed begrijpen, draait alles om deze groep. Het antwoord op deze vraag kon ik vinden in de memorie van antwoord bij het wetsvoorstel stelselherziening fase 2 (nr. 21592, bladzijde 115) en wel in een geheel ander verband, namelijk ter geruststelling van een mogelijk te lage inschatting van de omslagpremie van f 12,50. Daar lezen wij het volgende: "Voorts mag worden aangenomen dat de echt slechte risico's onder de groep van particulier verzekerde studenten nu al een WTZ-standaardverzekering

Soetenhorst-de Savornin Lohman

hebben waarvan de tekorten onder de huidige omslagregeling verevend worden." Daarin is dus eigenlijk al voorzien. Ik blijf echter met een vraag zitten.

Het kost tijd en inspanning om er achter te komen, waar het om draait in de voorgestelde regeling. Het is misschien wat vreemd, doch een senator is wat verbaasd als hij de gegevens moet putten uit een brief van de Vereniging contactgroep personeelsfondsen ziektekosten. Daarin staat het allemaal precies op een rijtje. Nu heeft de minister bij zijn verdediging van dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer erop gewezen, dat deze koepel slechts 2% van de particulier verzekerden vertegenwoordigt en dat van de zijde van het KLOZ dat 85% van de verzekerden vertegenwoordigt, geen negatieve geluiden waren vernomen. Dat blijkt echter een te rooskleurig beeld, gezien de brief van het KLOZ van 11 oktober. Naar ik aanneem, zal mijn collega Veling daarop verder ingaan. Ik heb naar mijn mening voldoende blijik gegeven van onze zorgen. Alleen wijs ik nog op de onvoorspelbaarheid van de financiële gevolgen. Daarover heeft de Raad van State zich geuit en staat ook iets in de brief van de Verzekeringskamer. Wat gebeurt er als de stelselherziening niet doorgaat? De minister heeft in verband met het gat in de begroting van zijn collega Simons de toezegging gekregen dat drie jaar lang de rijksbijdrage aan de AWBZ met 10% wordt verminderd. Daarvan kan hij dan profiteren. Er is ook sprake van overlapping in de compensatie bij les- en collegelden. Maar dat houdt in 1993 op. Hoe moet het dan verder? Wat gaat er gebeuren als de vergoeding voor huisartsen- en farmaceutische hulp niet wordt overgeheveld? De kosten voor studenten zullen toch voornamelijk het gevolg zijn van sportblessures en het gebruik van de pil. Hoe zit het dan met de berekening van het bedrag van f 700? Is die niet weer te optimistisch?

De voorzitter: Mevrouw Soetenhorst, graag complimenteer ik u als eerste met deze maidenspeech. Eén ding: door het dualisme in ons staatsbestel is onder andere de combinatie van voorzitterschap en ministerschap niet mogelijk. U kunt zich dus niet tegelijkertijd tot voorzitter én minister wenden. Dit leidt overigens wel tot het betreu-

renswaardige feit dat wij ook niet samen op het SCP hebben kunnen werken.

□

De heer De Boer (Groen Links): Voorzitter! Als tweede wens ook ik mevrouw Soetenhorst geluk.

Bij de behandeling van de vorige wetsontwerpen in het kader van de studiefinanciering heeft de fractie van Groen Links zich over die wetsontwerpen zeer kritisch uitgelaten. Wat ons betreft, heeft de minister het vandaag iets gemakkelijker. Wij zijn nog wel kritisch, maar wat minder erg dan de vorige keren.

Mij moet wel van het hart dat het nu voor ons liggende wetsontwerp niet uitmunt in doorzichtigheid. Zoals mevrouw Soetenhorst ook zei, kost het vrij veel moeite voordat je de kwintessens ervan precies kent. Het ware wenselijk dat de wetsontwerpen zelf helder zijn, zodat de gewone burger ze ook kan begrijpen. Dat is in mijn ogen bij dit wetsontwerp niet het geval.

Ik ben het eens met enkele kritische kanttekeningen van mevrouw Soetenhorst en zal die niet opnieuw maken. Weliswaar wordt met dit ontwerp niet bereikt dat er sprake zal zijn van één ziektekostenverzekering voor studerende. Dat zouden wij wel graag zien, want dit was ons uitgangspunt. Het voorstel is als een tussenstap op weg naar één zorgverzekering voor de fractie van Groen Links aanvaardbaar. Ik wil niet ingaan op de suggestie van mevrouw Soetenhorst en nu meteen bespiegelingen houden voor het geval de herziening van het ziektekostenstelsel niet doorgaat. Totdat het tegendeel blijkt, ga ik ervan uit dat de desbetreffende wetsontwerpen wel het Staatsblad halen. Het lijkt mij te ver gaan om nu al allerlei varianten te maken rondom deze kwestie en er van uit te gaan dat de herziening onverhoopt niet door kan gaan.

Over twee punten wil ik de minister nog iets vragen. Uit de voor ons liggende teksten blijkt niet helemaal of het recht op de WTZ-verzekering wegens studieonderbreking als gevolg van ziekte nu ook geldt ingeval van familieomstandigheden. Op pagina 9 van de nota naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer, schrijft de minister dat op het punt van de studieonderbreking wegens bijzondere familieomstandigheden in zijn visie het

antwoord geldt dat hij geeft voor studieonderbreking wegens ziekte. Dat antwoord werd toen nog gegeven in een negatieve context. Mogen wij nu aannemen dat die koppeling ook geldt na het aannemen van het amendement van mijn partijgenoot Willems? Met andere woorden: valt onderbreking wegens bijzondere familieomstandigheden nu ook onder de regeling? Graag krijg ik op dit punt duidelijkheid.

Ik maak nog een opmerking over de auditoren. Eerlijk gezegd, begrijp ik de hardnekkigheid van de minister op dit punt niet zo goed. Auditoren zijn doorgaans mensen die na een studie-achterstand te hebben opgelopen, willen afstuderen, ook als zij geen studiefinanciering meer kunnen krijgen. Waarom is het nu zo moeilijk om, geheel gekoppeld aan de procedure die geldt voor toegang tot het auditorenfonds, een regeling te treffen, waardoor ook toegang tot een ziektekostenverzekering via de WTZ mogelijk gemaakt wordt? Met andere woorden: de kennisgeving die recht geeft op een tegemoetkoming uit het auditorenfonds, geeft ook recht op toegang tot de WTZ. Dit is voor deze kleine, maar wel financieel zeer zwakke groep — ik behoef dat hier niet verder uit te leggen — nog belangrijker, wanneer het gaat om mensen die vertraging hebben opgelopen door ziekte. Juist voor die mensen is het vaak moeilijk om in de korte periode tot het afstuderen en het zoeken naar een baan toe te treden tot een particuliere ziektekostenverzekering. Dat is in ieder geval een heel dure aangelegenheid. Mijn vraag aan de minister is dan ook of hij zijn hardnekkigheid niet kan inleveren en de auditoren op de door mij geschetste manier onder de werking van de wet wil brengen.

□

De heer Veling (GPV): Mijnheer de voorzitter! Ik dank de minister voor zijn antwoord op mijn vragen in de nota. Op een aantal punten is meer helderheid gekomen, onder andere ten aanzien van de te verwachten maximale hoogte van het WTZ-omslagbedrag. Ik voeg hier evenwel meteen aan toe dat het antwoord van de minister mij niet heeft overtuigd op het voor mij centrale punt van de systematiek van de voorgestelde regeling. Ik blijf van mening dat het ongetwijfeld zwaarwegende belang van de beheersing van de O&W-be-